

Oppikirjan tehtävien avaukset

10. Pieni maailmanuskonto

1 Miksi juutalaisuutta pidetään yhtenä maailmanuskontona, vaikka sillä on vain 15 miljoonaa kannattajaa?

Juutalaisuutta pidetään maailmanuskontona muun muassa siksi, että se on vaikuttanut kahden suurimman uskonnon, kristinuskon ja islamin, syntyyn.

2 Mitä tarkoittaa se, että juutalaisuus on etninen uskonto?

Juutalaisuus on etninen uskonto, koska se on rajoittunut tietyn kansan pariin. Perinteisesti juutalaiseksi on määritelty juutalaisen äidin lapsi, henkilö, jonka äiti on juutalainen.

🔗 **Lisätieto:** Monet nimittävät itseään juutalaisiksi, mikäli suvusta löytyy juutalaisia juuria, vaikka omat vanhemmat eivät pitäisi itseään juutalaisina. Kääntyminen edellyttää pitkälistä opiskelua.

3 Tutki karttaa kirjan sisäkannessa. Etsi maa, jossa juutalaisuus on enemmistöuskonto.

Juutalaisuus on enemmistöuskonto Israelissa.

11. Opin ydin löytyy Toorasta

1 Millainen on juutalaisten jumalakäsitys?

Juutalaisten jumalakäsitys on monoteistinen. Juutalaisuuden mukaan on siis olemassa vain yksi jumala, Jahve.

2 Miten Tooran käskyjen noudattaminen näkyy juutalaisten elämässä?

Toora sisältää ohjeita siitä, miten juutalaisten tulee elää suhteessa Jumalaan ja toisiin ihmisiin. Joissain juutalaisuuden suuntauksissa lakia noudatetaan tarkemmin kuin toisissa.

🔗 **Lisätieto:** Myös yksittäisten ihmisten välillä on suuria eroja. Tiukimmin lakia noudatetaan ultraortodoksijuutalaisten keskuudessa.

3 Millaista ruokaa on košer?

Košer on rituaalisesti puhdasta, juutalaisten säädösten mukaan valmistettua ruokaa.

🔗 **Lisätieto:** Vihannekset ja hedelmät ovat kosher. Ollakseen košer nisäkkään tulee olla märehtijä, jolla on sorkat. Sika, hevonen ja jänis ovat kiellettyjä, kuten myös äyriäiset ja hyönteiset. Veren syöminen on ehdottomasti kiellettyä.

12. Juutalainen elämäntapa

1 Miten sapattia vietetään?

Sapattina perheet kokoontuvat kotiin sapattiaterialle, jolla syödään, rukoillaan ja lauletaan. Monet juutalaiset käyvät sapattina myös synagogassa.

🔗 **Lisätieto:** Sapatti alkaa perjantaina auringon laskiessa ja päättyy lauantaina, kun taivaalla näkyy kolme tähteä. Suomessa talven ja kesän erikoisolosuhteiden vuoksi joudutaan sapatin alkamisajankohtaa soveltamaan. Se alkaa kuitenkin kellonaikojen 14.45–00.00 välillä.

2 Mitä tehtäviä rabbi voi hoitaa seurakunnassa?

Rabbin tehtäviin kuuluu juutalaisen lain selittäminen ja opettaminen. Joissain juutalaisissa yhteisöissä rabbinit huolehtivat myös seurakunnan ja jumalanpalvelusten johtamisesta sekä juhlaseremonioista.

3 Millaisia juhlia ovat bar mitsva ja bat mitsva?

Bar mitsva ja bat mitsva ovat uskonnollisia aikuistumisrituaaleja. Bar mitsvassa pojasta tulee uskonnollisesti täysi-ikäinen. Bat mitsva on tyttöjen vastaava juhla.

13. Perinteet siirtyvät juhlissa

1 Mitkä ovat juutalaisen vuoden tärkeimmät juhlat?

Tärkeimpiä vuotuisia juhlia ovat muun muassa uusivuosi ja sen huipentuma jom kippur, pesah ja hanukka. Uusi vuosi ja pesah ovat uskonnollisesti tärkeitä, kun taas hanukan suosio perustuu siihen, että sitä vietetään samoihin aikoihin kristittyjen joulun kanssa.

2 Miksi vuotuiset juhlat ovat tärkeitä juutalaisuudessa?

Juhlat ovat tärkeitä juutalaisen uskon ja tapojen siirtymisen kannalta. Juutalaisuuden historian vaiheita muistellaan ja kerrotaan nuoremmille sukupolville vuoden mittaan vietettävien juhlien yhteydessä. Vuotuiset juhlat ovat kautta historian yhdistäneet hajallaan eläneitä juutalaisia.

3 Miten juutalaisuudessa juhlitaan Egyptin orjuudesta vapautumista?

Pesah-juhlassa juutalaiset muistelevat kansansa vapautumista Egyptin orjuudesta. Pesahin eli pääsiäisen aikana tapoihin kuuluu käydä synagogassa ja viettää perheen kesken seder-ateria.

Taitoaukeaman tehtävät

- 1 Kerro muutamalla lauseella juutalaisten historiasta. Voit käyttää apusanoja temppele, Jerusalem, Abraham, juutalaisten vainot, hajaannus.**

Kronologisesti etenevä vastaus alkaa kantaisä Abrahamista. Tämän jälkeen on temppelien aika. Oppilas voi kertoa esimerkiksi Jerusalemin temppelistä. Tämän jälkeen kronologian mukaan tulee hajaannus ja viimeisenä vainot. Esimerkkeinä voidaan erikseen mainita Jerusalem juutalaisten pyhänä kaupunkina tai nykypäivän poliittiset konfliktit.

- 2 Piirrä juutalainen elämänkaari. Sijoita siihen lapsuuteen, nuoruuteen, avioliittoon ja kuolemaan liittyvät juhlat ja kerro niistä lyhyesti.**

Kuvaan voi sijoittaa ympärileikkauksen, nimenannon, bar mitsva ja bat mitsva -juhlat, avioliiton ja hautaamisen.

- 3 a) Mainitse kolme juutalaiseen vuodenkiertoon liittyvää juhlaa.**

Juutalaisia juhlia ovat esimerkiksi uusivuosi, jom kippur, pesah, hanukka, purim ja sukkot.

- b) Miksi niitä vietetään?**

Juhlissa muistellaan usein juutalaisen kansan tärkeitä vaiheita. Juhlien avulla kerrotaan nuoremmille sukupolville juutalaisuuden historiasta.

- c) Mitä tapoja juhlien viettoon kuuluu?**

Useissa juhlissa juhliin osallistutaan sekä synagogassa että perheen kesken. Useisiin juhliin kuuluu juutalaisen historian muistelemista esimerkiksi Tooraa lukemalla sekä erilaisten perinneruokien syömistä.

- 4 Lue Danielin äidin kirjoitus s. 32–33. Kirjoita tämän ohjalta, mitä Daniel itse kirjoitti päiväkirjaansa saman päivän iltana.**

(oppilaan oma vastaus)

- 5 Etsi tietoa juutalaisesta muusikosta nimeltä Matisyahu. Mitkä teemat ovat hänen musiikissaan tärkeitä?**

oppilaan oma vastaus (Matisyahu on ortodoksijuutalainen, mikä näkyy hänen musiikissaan.)

- 6 Juutalaisuuden mukaan ihmisen ei tule pidättäytyä tekemästä pahoja, vaan hänen tulee myös aktiivisesti tehdä hyvää. Miten soveltaisit tätä ohjetta**

- a) koulukiusaamistapauksessa**

Ohjetta voisi soveltaa koulukiusaamiseen esimerkiksi siten, että pidättäytyy kiusaamisesta, puuttuu kiusaamiseen ja auttaa kiusattua.

- b) havaitessasi rasismia**

Ohjetta voisi soveltaa rasismiin esimerkiksi siten, että yrittää puuttua tai estää jonkun ihmisen rasistisen kohtelun.

- c) halutessasi uudet kengät?**

Ohjetta voisi soveltaa uusien kenkien ostamiseen esimerkiksi miettimällä, voisiko kenkiin tarkoitetut rahat käyttää jonkun ihmisen auttamiseen tai valitsemalla sellaiset kengät, jotka on tuotettu eettisesti.

7 Lue teksti *Antisemitismin historiaa* ja tee tehtävät.

a) Miten juutalaisvastaisuus on näkynyt eri aikoina?

Juutalaisvastaisuus on eri aikoina näkynyt syrjintänä, vihana ja pahimmillaan joukkomurhina.

b) Pohdi, miksi holokaustia ei pitäisi unohtaa.

oppilaan oma vastaus

c) Pohdi, miten holokaustin kaltaiset hirmuteot ovat mahdollisia.

oppilaan oma vastaus